

doc. PaedDr. **Slavomír Laca**, Ph.D., Dr.h.c., Prague College of Psychosocial Studies
(Prague, Czechia)

PhDr. **Mariola Liszoková**, Ph.D., Collegium Humanum – Warsaw Management University,
branch in Frýdek-Místek (Frýdek-Místek, Czechia)

PERCEPTION OF THE SOCIAL PEDAGOGUE PROFESSION IN SOCIETY

Abstract. *When describing the profession or competences, the activities of a social pedagogue are based on a large variety of activities that require constant pursuit and creativity, also because they are based on non-repeatable situations, on the alternation of activities and on the need for the presence of a social pedagogue in the social environment.*

The main objective of the article is to provide and analyse the profession or activity of a social pedagogue, which has the aggregate character of educational action of leisure, creation of offers for the valuable use of leisure time, counselling, diagnosis, analysis of situations, re-education, re-socialisation and field work. In this paper we use a theoretical-systemic confrontation based on the treatment of the studied issue, which is based on a specific scientific discipline – social pedagogy.

The professional adaptability of the social pedagogue is ensured by the conception from the individual scientific knowledge, which he uses within his practice. The social pedagogue deepens his interdisciplinary contexts in theoretical and practical terms in accordance with the requirements of individual and specific socio-pathological problems – "phenomena" in society.

Keywords: *profession, social pedagogue, social pedagogical profession*

doc. PaedDr. **Slavomír Laca**, Ph.D., Dr.h.c., Pražská vysoká škola psychosociálních studií (Praha, Česká republika)

PhDr. **Mariola Liszoková**, Ph.D., Collegium Humanum – Varšavská univerzita managementu, zahraniční pobočka ve Frýdku-Místku (Frýdek-Místek, Česká republika)

PONÍMANIE PROFESIE SOCIÁLNEHO PEDAGOGA V SPOLOČNOSTI

Abstrakt. *Pri charakteristike profesii či kompetenciach, činnosti sociálneho pedagóga vychádzame z veľkej palety činností, ktoré vyžadujú neustálu aktivitu a tvorivosť, a to aj z dôvodu, že vychádzajú z neopakovateľných situácií, zo striedania činností a z potreby prítomnosti sociálneho pedagóga v sociálnom prostredí.*

Hlavným cieľom odborného textu je poskytnúť a analyzovať profesiu respektive činnosť sociálneho pedagóga, ktorý má súhrnný charakter výchovno-vzdelávacieho pôsobenia voľného času, vytvárania ponúk na hodnotné využívanie voľného času, poradenskej činnosti, diagnostiky, analýzy situácií, reedukácie, resocializácie a terénnej práce. V tomto odbornom príspevku využívame teoreticko-systémovú konfrontáciu založenú na spracovaní skúmanej problematiky, ktorá vychádza so špecifickej vednej disciplíny – sociálnej pedagogiky.

Profesijná adaptabilita sociálneho pedagóga je zaistená poňatím z jednotlivých vedeckých poznatkov, ktoré využíva v rámci svojej praxi. Sociálny pedagóg prehlbuje svoje interdisciplinárne súvislosti v teoretickej a praktickej rovine v súlade s požiadavkami jednotlivých a osobitných sociálno-patologických problémov – „javov“ v spoločnosti.

Kľúčová slova: *profesia, sociálny pedagóg, sociálno pedagogická profesia*

Úvod

Úlohou dejín pedagogiky a sociálnej pedagogiky je skúmať vznik a vývoj výchovno-vzdelávacích inštitúcií a názorov na výchovu a vzdelávanie, objavovať zákonitosti vývoja výchovy ako javov života v spoločnosti, a to v rozličných historických etapách vývoja spoločnosti, t.z. aj u rozličných geografických a národných celkov, do ktorých spadá história pedagogickej profesie a profesie sociálneho pedagóga.

Pedagogická profesia predstavuje veľmi diferencovanú skupinu. Existuje pomerne veľké množstvo triedenia učiteľov, do ktorej spadá i persona sociálneho pedagóga. Sociálno-pedagogickú profesiu vníma mnoho odborníkov v rôznych rovinách, a z rôznych uhlov pohľadov. Pri koncipovaní koncepčného profilu sa však zbiehajú do jednej teoreticko-

-praktickej roviny. Definovanie všeobecne uznaného profesijného kompetenčného profilu sociálneho pedagóga pomôže v mnohých stránkach k zorientovaniu sa v danej problematike, čím sa táto skutočnosť premietne aj do praxe, kde sociálny pedagóg ako erudovaný profesionál bude plnohodnotne zastávať so značným prínosom svoje postavenie v spoločnosti v rámci pedagogickej profesie.

Profesia sociálneho pedagóga

Profesia sociálneho pedagóga sa dá charakterizovať ako rozsiahly záber odborných interdisciplinárnych vedomostí a kladie sa dôraz na etické a osobnostné kvality sociálneho pedagóga. Profesia sociálneho pedagóga je spätá s profesijnými kompetenciami a kvalitou, ktorá by mala zaručovať určitý rešpekt pre vyštudovaného vysokoškolského profesionála, odborníka, konzultanta atď. Samotnú „profesijnú kompetenciu (spôsobilosť) sociálneho pedagóga projektovo vymedzujeme ako jeho spôsobilosť na vykonávanie sociálno-výchovných činností, zameraných na odbornú pomoc deťom a mládeži v krízových životných situáciách, na predchádzanie vzniku krízových situácií a vytváranie predpokladov pre zlepšenie kvality života.“ [Laca, S., Laca, P. 2013, s. 81]. Predpoklady profesionálnej spôsobilosti pozostávajú z určitých osobnostných charakteristík, ktoré sú potrebné v zamestnaní. Bolo veľa pokusov o presné stanovenie kľúčových kompetencií sociálneho pedagóga, ale stále nie sú presne vymedzené v pedagogickej terminológii.

V pedagogickom slovníku kompetencie pedagóga sú popísané podľa autorov Průcha, Walterovej a Mareša [2003, s. 103-104], ako „súbor profesných zručností a dispozíc, ktorými má byť vybavený učiteľ, aby mohol efektívne vykonávať svoje povolanie“. „Osobnostná kompetencia zahŕňa zodpovednosť, tvorivosť, schopnosť riešiť problémy, tímovu spolupracovať, byť sociálne vnímavý a reflexívny. Profesionálne kompetencie sa vzťahujú ku obsahovej zložke výkonu profesie (“vedomosť predmetu”), ale dnes sú zdôrazňované zvl. komunikatívne, riadiace, diagnostické, a iné kompetencie.”

Sociálneho pedagóga iste môžeme zaradiť do komplexu pomáhajúcich profesií. Vďaka svojim základným znalostiam, zručnostiam a kompetenciám je schopný pracovať so skupinami bežnej populácie i so skupinami sociálne marginálnymi, znevýhodnenými a ohrozenými. Považujeme za nutné profesiu sociálneho pedagóga sem začleniť, pritom ho taktiež emancipovať od ostatných profesií. Pre rozvoj odboru a skvalitňovanie činností sociálnych pedagógov je nevyhnutné túto profesiu voči ostatným vyprofilovať a ukázať jasný smer jej ďalšieho vývoja.

Rozmer uplatnenia sociálneho pedagóga je veľmi široký ale aj napriek tomu sa dajú nájsť spoločné znaky, ktoré dokážu tento obor charakterizovať. Sociálna pedagogika sa zameriava na rozvoj zdravého životného štýlu a určitého kvalitného strávenia voľného času u rôznych vekových kategórií. Najviac sa isto zameriava na deti a mládež, ale v poslednej dobe upriamila svoju pozornosť aj na sociálno-pedagogickú andragogiku, pedagogickú prevenciu či gerontagogiku. Podľa Lacu [2011, s. 51] si nájde sociálny pedagóg uplatnenie vo vlastnej výchovnej činnosti, sociálnovýchovnej práci, činnosti reedukačnej, resocializačnej, poradenstve, depistáži, organizácií rôznych akcií, táborov, projektov, tvorby programov, vzdelávania, výchove aj vedeckovýskumnej oblasti.

Sociálny pedagóg vychádza z pojmu „sociálny“ a „pedagóg“. Sociálny má viacero významov. V slovníku cudzích slov pre školu a prax sa definuje ako: „1. spoločenský, zodpovedajúci potrebám, záujmom, požiadavkám spoločnosti; 2. vzťahujúci sa na hmotné zabezpečenie členov spoločnosti; usporiadanie spoločenských vzťahov a pod“ [Šalingová-Ivanová, 1988, s. 458]. Ak zhrnieme definíciu môžeme pojem „sociálny“ chápať, ako zameraný na prácu s ľuďmi. Slovo „pedagóg“ má grécky pôvod a znamená to vychovávateľ, učiteľ.

Charakteristika profesie sociálneho pedagóga u nás stále nie je jednoznačne vymedzená, stretávame sa len s jeho modelom. „Cez všetky úsilie nie je odbor sociálneho pedagóga doposiaľ zaradený do katalógu prací, alebo zamestnania. Najčastejšie sa v praxi stretávame s tradičným označením vychovávateľ, ktorý však v niektorých prípadoch nie je najpresnejší“ [Kraus, 2008, s. 57]. Sociálny pedagóg sa historicky zameriaval i v súčasnosti zameriava najmä na deti, mládež a dospelých. Táto skutočnosť sa premieta aj pri pôsobení sociálneho pedagóga, kde je jeho činnosť pomáhajúca a to preventívna, výchovná, vzdelávacia, prevýchovná, intervenčná, poradenská [Dirgová, 2010].

Sociálny pedagóg by mal mať vysokú úroveň socializácie, ktorá je spojená s porozumením, toleranciou, empatiou, všeobecným rozhl'adom a tiež sa zaujímať o spoločenské dianie. Tieto schopnosti, ktoré by mal mať sociálny pedagóg sa veľmi ťažko dajú exaktne definovať [Procházka, 2012, s. 77], ale na Slovensku v rámci zákona č. 319/2009 charakterizujeme ako pedagogického zamestnancu, ktorý vykonáva pedagogickú činnosť, teda činnosť súbor pracovných činností vykonávaných priamou výchovno-vzdelávacou činnosťou a ostatnými činnosťami s ňou súvisiacimi, ktoré zamestnávateľ ustanoví v pracovnom poriadku. Priamou výchovno-vzdelávacou činnosťou podľa Zákona č. 319/2009 sa rozumie priama vyučovacia činnosť, ktorou sa uskutočňuje školský vzdelávací

program alebo program kontinuálneho vzdelávania, a priama výchovná činnosť, ktorou sa uskutočňuje výchovný program, vykonávané pedagogickým zamestnancom.

Sociálny pedagóg podľa už spomínaného zákona vykonáva odborné činnosti v rámci prevencie, intervencie a poskytovania poradenstva najmä pre deti a žiakov ohrozených sociálno-patologickými javmi, zo sociálne znevýhodneného prostredia, drogovy závislých alebo inak znevýhodnených deťom a žiakom, ich zákonných zástupcov a pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení. Práca s deťmi, zvlášť s tými, ktoré majú neurologické poruchy vyžaduje špecifické znalosti, vedomosti a kvalifikovaný pohľad na danú problematiku [Tůma, 2018, s. 49]. Sociálny pedagóg plní úlohy sociálnej výchovy, podpory prosociálneho, etického správania, sociálnopedagogickej diagnostiky prostredia a vzťahov, sociálnopedagogického poradenstva, prevencie sociálnopatologických javov a reedukácie správania. Vykonáva expertíznu činnosť a osvetovú činnosť.

Model profesie „sociálny pedagóg“ je zložitý a rôznorodý. Jeho práca súvisí s profesiou učiteľa, psychológa, psychoterapeuta. Hlavnú funkciu sociálneho pedagóga je možné charakterizovať v dvoch oblastiach činnosti: činnosť integračná a činnosť rozvojová. V rámci integračnej funkcie sa činnosť sociálneho pedagóga zameriava na klientov, ktorí sa nachádzajú v krízových situáciách, v psychickom, sociálnom či psycho-sociálnom ohrození a potrebujú odbornú pomoc a podporu. Pokiaľ ide o funkciu rozvoja, v takomto prípade ide „o zaistenie žiaduceho rozvoja osobnosti v smere správneho či žiaduceho životného štýlu, hodnotného a užitočného naplnenia voľného času. Tento preventívny cieľ sa týka celej ľudskej populácie, najmä detí a mládeže“ [Kraus, Poláčková, 2001, s. 48]. Profesionálny rozvoj sociálneho pedagóga je proces prehlbovania, zdokonaľovania a rozširovania kvalifikácie a profesionálnych kompetencií v súlade s najnovšími vedeckými poznatkami, spoločenskými potrebami a požiadavkami na výkon pedagogickej činnosti a na výkon odbornej činnosti.

Autori odborných publikácií poukazujú na funkciu sociálneho pedagóga v praktickej sociálno-výchovnej, vzdelávacej, poradenskej a preventívnej činnosti. Autori, ktorí sa zaoberajú sociálnou pedagogikou, vychádzajú z rôznych hľadísk a spájajú „pôsobenie sociálneho pedagóga s rozličnými činnosťami a problematikami, napr. s prevenciou kriminality, s rómskymi rodinami, syndrómom CAN, s prevenciou drogových závislostí, s pomocou deťom z detských domovov pri štarte do života, v škole s agresívnymi deťmi, s koordinátorom prevencie na základných školách, s prevenciou sociálno-patologických javov v škole, s integráciou osôb so zdravotným postihnutým atď.“ [Bakošová, 2008, s. 76]. Pokúsime sa teda o vymedzenie profesie sociálneho pedagóga, ktorého charakterizuje Klíma [1993,

s. 15] ako „špecializovaného odborníka vybaveného teoreticky, prakticky a koncepcne pre zámerné pôsobenie na osoby a sociálne skupiny predovšetkým tam, kde životný spôsob, životná prax týchto jednotlivcov či sociálnych skupín sa vyznačuje deštruktívnym či nekreatívnym spôsobom uspokojovania potrieb a utvárania vlastnej identity.“

Vo všeobecnosti povedané, jedná sa o profesionálneho pracovníka, ktorý riadi a organizuje na profesionálnej úrovni výchovný proces a pôsobí na iné deti, mládež i dospelých v smere žiaducich optimálnych osobnostných cieľov ich rozvoja. Bakošová [2008] predkladá túto charakteristiku sociálne orientovaného pedagóga: „Sociálny pedagóg je odborník, ktorý je teoreticky i prakticky pripravený formou vysokoškolského štúdia – magisterského štúdia v odbore pedagogika, filozofického, pedagogického či sociálneho zamerania (predtým špecializácie, zameranie sociálna pedagogika) na sociálno-výchovnú činnosť. Je odborníkom, ktorého všeobecné kompetencie spočívajú v pomoci deťom, mládeži, dospelým, rodičom (sociálna andragogika, geragogika) a v ich podpore v situáciách vyrovnávania deficitu socializácie a hľadania možností zlepšenia kvality života prostredníctvom výchovy, vzdelávania, prevencie, poradenstva.“

Povolanie sociálneho pedagóga je bezpochyby pre fungujúcu spoločnosť veľmi potrebné a významné. Prispieva k tomu i často zmieňovaný problém zmeny rodinnej klímy, kde sa rodičia nedostatočne venujú výchove svojich detí. Bohužiaľ, ale význam a poslanie dané profesii nezodpovedá jeho oceneniu. Pozícia a prestíž profesie sociálneho pedagóga nie je v dnešnej spoločnosti vysoká.

Pojem profesia chápeme ako jadro profesionálnej aktivity, ktorej základ je postavený na predchádzajúcej dlhodobej teoretickej príprave. Profesionálne povolanie je založené na kvalifikácii, vedomostiach a zručnostiach profesionálnej autority. Zahŕňa v sebe tiež etický kódex. Sociálna rola vyžaduje komplex vedomostí, schopností a zručností z kultúrnej oblasti – normy, hodnoty, symboly. To všetko patrí k pedagogickej profesii. Pri charakteristike profesie sociálneho pedagóga vychádzame z nasledujúcich kritérií:

- „ekonomické – sleduje ponuku a dopyt na trhu práce a profesionálne zloženie v spoločnosti,
- právne – naplňuje aplikáciu zákonov, predpisov, nariadení pre realizáciu povolania,
- psychologické – zahŕňa osobnostné charakteristiky, predpoklady pre úspešný výkon profesie,
- sociologické – problémy zahrňujúce spoločensko-ekonomické kultúrne a politické podmienky pôsobenia v danej profesii“ [Kraus, 2001, s. 33].

Profesia sociálneho pedagóga sa s týmito kritériami stotožňuje, aj keď pri definovaní vychádzame zo všeobecného modelu prispôsobeného cieľom a funkciám sociálnej pedagogiky, pretože postavenie sociálneho pedagóga v rebríčku profesii stále nie je legislatívne upravené. Priradzuje sa mu rola učiteľa alebo vychovávateľa, ale takéto označenie samozrejme nie je výstižné. Pole pôsobenia sociálneho pedagóga je širšie, nevzťahuje sa len na školu. Práca je síce blízka učiteľovi, psychológovi či sociológovi, ale nenahrádza ju, ani nie je presne určená či vymedzená.

Profesijné kompetencie sociálneho pedagoga, sú to určité schopnosti, ktoré by sociálny pedagóg mal mať pri konkrétnej práci, aktivite, činnostiach v oblastiach, v ktorých sa môže plne angažovať Walterová [2004, s. 90]. Podľa tohto predpokladu profesijné kompetencie sociálneho pedagoga rozdeľuje na tieto skupiny:

- oborová (osvojenie si vedeckých základov oboru sociálnej pedagogiky, ktoré prinášajú pohľad, orientáciu a následné východiská na problémové situácie),
- psychologickoporadenská (vytváranie priaznivých podmienok pre poradenskú činnosť – motivácia ku spolupráci, poznávanie, vytvorenie priaznivej klímy, vedieť individualizovať prístup atď.),
- komunikatívna (v rámci klientov, ale aj pochopenie riešení situácií pre klientov),
- organizačná a riadiaca (plánovať, projektovať a určovať poriadok svojej práci), diagnostická a intervenčná (porozumenie príčinám ľudského správania a zároveň vedieť poskytnúť priamu alebo sprostredkovanú pomoc pre klientov s určitým problémom) a reflexia vlastnej činnosti (sebaanalýza a schopnosť vyvodit' dôsledky z jej pozorovaní a zistení) „Profesijný rozvoj sociálneho pedagóga je proces prehlbovania, zdokonaľovania a rozširovania kvalifikácie a profesijných kompetencií v súlade s najnovšími vedeckými poznatkami, spoločenskými potrebami a požiadavkami na výkon pedagogickej činnosti a na výkon odbornej činnosti.“ [Laca, 2019].

Pri charakteristike činnosti sociálneho pedagóga vychádzame z veľkej palety činnosti, ktoré vyžadujú neustálu aktivitu a tvorivosť, a to aj z dôvodu, že vychádzajú z neopakovateľných situácií, zo striedania činností a z potreby prítomnosti sociálneho pedagóga v „deji“. Pracovná činnosť sociálneho pedagóga má súhrnný charakter výchovno-vzdelávacieho pôsobenia voľného času, vytvárania ponúk na hodnotné využívanie voľného času, poradenskej činnosti, diagnostiky, analýzy situácií, reedukácie, resocializácie a terénnej práce. Vekové ohraničenie takmer neexistuje, ide teda o vekové kategórie detí až seniorov.

Napriek tomu, že dominantným záujmom sociálnej pedagogiky je práca s deťmi a mládežou, neznamená to, že sociálna pedagogika nemá podiel na službách pre ostatné vekové kategórie. Špecifikom sociálnej pedagogiky, na rozdiel od iných pomáhajúcich profesií je, že sa venuje práci s ľuďmi najrôznejšieho veku, či už ide o deti, mládež, dospelé osoby stredného či vyššieho veku. Podľa autorov Slavomíra a Petra Lacu [2011] sociálna pedagogika sa dominantne zameriava na prácu s deťmi a mladistvými, na prácu s rodinou a na prácu s marginálnymi skupinami. Parciálne teda čiastočne sa potom sociálna pedagogika venuje práci s dospelými a seniormi. Vzhľadom k demografickým zmenám našej spoločnosti však môžeme predpokladať, že v rámci sociálnej pedagogiky, rovnako tak v rámci iných disciplín, práca s dospelou populáciou bude stále častejšia.

Pri komplikovaných a závažných problémoch, ktoré rieši sociálny pedagóg v rôznych sférach sa vyžaduje aj vysoká kvalita a odbornosť sociálneho pedagóga. Preto spoločnosť pre túto profesiu vyžaduje stupne vzdelávania, ktoré musia na seba nadväzovať: vyššie odborné, bakalárske, magisterské, doktorandské vzdelanie. Ponuka vzdelávania cez špecializačné kurzy a atestácie sú nevyhnutné pre jeho ďalšiu profesionalitu. Autor D. Woźniak diferencuje základné vlastnosti pomáhajúcej profesie do dvoch hlavných kategórií:

1) funkcionálne vlastnosti, ku ktorým zaraďuje:

- citlivosť na ľudské problémy,
- nezaujatosť a poctivosť,
- starostlivosť a dobroprajnosť,
- nestrannosť a uctievanie dôstojnosti každého človeka,
- ochota pomôcť,
- schopnosť sebakontroly svojho konania a vzťahov k osobám, o ktoré sa stará,
- prospoločenská pripravenosť, sympatie k ľuďom,
- zaujímanie sa o človeka, ako aj o jeho problémy,
- empatický postoj,
- orientácia na aktivizáciu klienta a jeho spolupodieľanie na riešení vlastných problémov,
- komunikatívnosť prejavujúca sa v ľahkosti nadväzovať kontakty, schopnosti viesť rozhovor, vytrvalosti a trpezlivosti v počúvaní, schopnosti presviedčať iných.

2) inštrumentálne vlastnosti, do skupiny ktorých patria:

- organizačné schopnosti – spočívajúce v znalostirozpoznávaní, diagnostikovaní a riešení sociálne problémy,

- svedomitosť, systematickosť a vnútorná disciplína,
- rozhodovanie a konzekvencia a vnútorná disciplína,
- vecnosť, pravosť (autenticnosť) a pravdovravnosť,
- osobná zodpovednosť za slová a skutky,
- svedomitosť a dôkladnosť v práci,
- nápaditosť, aktívnosť a tvorivosť,
- vnímavosť a sociálna predstavivosť,
- osobná kultúra, duševná pohoda a zmysel pre humor,
- obratnosť a diskretnosť, identifikácia s vykonávacou profesiou. [Határ C. et al., In: Woźniak., 2007, s. 139].

Napriek všetkým kladom a zásadným prínosom profesie sociálneho pedagóga, doposiaľ toto povolanie či skôr poslanie nebolo definované ako samostatná profesijná disciplína a sociálny pedagóg je často zamieňaný s ďalšími príbuznými profesiami. Sociálny pedagóg by sme mohli prirovnať k húfu delfínov. *„Ak členovia skupiny vidia, že ich druh je slabý a nevládze vyplávať na povrch, podplávajú ho a vytlačia nad hladinu, aby sa mohol nadýchnuť. Sociálny pedagóg je ako delfín, tiež vám dokáže pomôcť dostať sa z hĺbín nad hladinu.“* Koncepcia jeho profilu, presné vymedzenie a umiestnenie do štruktúry pomáhajúcich profesií sa preto stáva výzvou pre súčasnosť s víziou do budúcnosti. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ profesia sociálneho pedagóga nie je právne a inštitucionálne zakotvená, pozícia a prestíž tejto profesie nebude zodpovedať výkonu tohto povolania.

Záver

Pedagogická profesia so širokým spektrom požadovaných rolí v rozvoji myslenia o pedagógovi je často charakterizovaná ako komplex profesijných ideí, postojov, očakávaní, prianí, ale i predsudkov a stereotypov, vzorov a úloh, ktoré sa formulujú v pracovnom výkone prostredníctvom profesionálneho konania a správania. Pedagogická profesia zahŕňa v sebe súbor činností, ktoré pôsobia na správanie a návyky jednotlivca a vytvárajú základ pre realizáciu edukačných procesov, vnímanie a správanie pedagóga. Každý pedagóg i sociálny pedagóg je určitá osobnosť, preto v pedagogickej profesii zahŕňajú podstatnú úlohu jeho osobnostné charakteristiky, hodnotová orientácia, charakterové a vôľové vlastnosti, ale i požiadavky na vlastný súkromný život a dobré komunikačné schopnosti.

Záverom môžeme konštatovať, že pedagogická profesia je podmienená osvojením si modelu profesionálneho správania, ktoré s profesionálnym pôsobením determinuje nielen

procesy organizovanej výchovy a vzdelávania, ale aj individuálny rozvoj ľudskej bytosti, prácu, a v konečnom dôsledku vplýva na vzdelanostnú úroveň spoločnosti“, na čo poukazuje sociálna pedagogika.

Literatura

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FF UK, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KRAUS Blahoslav. – POLÁČKOVÁ, Věra. a kol. *Člověk – prostředí – výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

HATÁR, Cyril. et al. *Základy sociálnej pedagogiky pre pomáhajúce profesie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre 2007. ISBN 978-80-8094-174-1.

KLÍMA, Pavel. *K epistemologickým a metodologickým zdrojům sociální pedagogiky*. Praha: Éthum, 1993. ISSN 0012-0332.

LACA, Slavomír, LACA Peter. *Sociálny pedagóg a jeho kompetencie v postmodernej spoločnosti*, In Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie – Tradície a inovácie vo výchove a vzdelavaní modernej generácie učiteľov VII, Ružomberok: Verbum, 2011. ISBN – 978 .80-8084-676-3.

LACA, Slavomír, LACA Peter. *Úvod do sociálnej pedagogiky*, Bratislava: Svidnícka tlačiareň, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2013. ISBN 978-80-89392-56-8.

LACA, Slavomír. *Základy sociálnej pedagogiky*, Bratislava: 2011, Beki desing, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, ISBN 978-80-8132-014-9.

LACA, Slavomír. *Sociálna pedagogika*. 1. vyd. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, 2019, ISBN 978-80-906237-3-6.

PROCHÁZKA, Martin. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

ŠALINGOVÁ Mária. – IVANOVA Martina. *Slovník cudzích slov pre školu a prax*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1988.

TŮMA, Jiří. *Pedagogika volného času*. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA. 2018, ISBN 978-80-87723-43-2.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-807-3674-168.

WALTEROVÁ, Eliška., a kol.: *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Brno: PAIDO, 2004. ISBN 80-7315-083-2.